

Bruxelles, 6.10.2020
COM(2020) 641 final

**COMUNICARE A COMISIEI CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN, CONSILIU,
COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN ȘI COMITETUL
REGIUNILOR**

Un plan economic și de investiții pentru Balcanii de Vest

{SWD(2020) 223 final}

Comunicare a Comisiei privind un plan economic și de investiții pentru Balcanii de Vest

I. Introducere

Balcanii de Vest fac parte integrantă din Europa și reprezintă o prioritate geostrategică pentru Uniunea Europeană. Astfel cum a subliniat președinta von der Leyen în discursul său privind starea Uniunii din 14 septembrie 2020, „viitorul *întregii* regiuni se află în UE”. Pandemia de **COVID-19** a evidențiat în mod clar **relațiile strânse dintre UE și Balcanii de Vest**. Deși UE însăși a fost grav afectată de pandemie, aceasta a acordat un **sprijin esențial și fără precedent Balcanilor de Vest, astfel cum se menționează în Comunicarea Comisiei din 29 aprilie**¹ și în declarația **summitului de la Zagreb** din 6 mai 2020.

COVID-19 are **efecte perturbatoare masive asupra economiilor** Balcanilor de Vest, care erau deja **în urmă în ceea ce privește convergența economică** cu UE. Regiunea s-a confruntat cu dificultăți persistente, cum ar fi competitivitatea scăzută, șomajul ridicat și exodul masiv al creierelor. Nevoia de a intensifica eforturile de convergență prin punerea în aplicare a unor reforme structurale, depășirea deficiențelor structurale, consolidarea potențialului de inovare și accelerarea tranziției verzi și a celei digitale, de asemenea în lumina viitorului lor în UE, este mai stringentă ca oricând.

Prin urmare, prezentul **plan economic și de investiții are ca obiectiv să impulsioneze redresarea pe termen lung** - sprijinită de o tranziție verde și digitală - care să conducă la o creștere economică susținută, la punerea în aplicare a reformelor necesare pentru a avansa pe calea către UE și la o apropiere sporită a Balcanilor de Vest de piața unică a UE. Prezentul plan vizează să **valorifice potențialul economic neexploatat al regiunii și marja semnificativă de intensificare a cooperării și a schimburilor comerciale intraregionale**². Cu o populație de aproape 18 milioane de cetățeni, regiunea este o piață importantă pentru UE și o zonă de tranzit pentru mărfurile europene și internaționale, cu o forță de muncă calificată pentru întreprinderile pregătite să investească. **Balcanii de Vest joacă, așadar, un rol-cheie în lanțurile valorice globale care aprovizionează UE**, iar acest rol ar putea fi consolidat în continuare. Pe termen lung, acest lucru va contribui totodată la autonomia strategică a UE.

Prezentul **plan economic și de investiții stabilește un pachet substanțial de investiții pentru regiune**. Planul se întemeiază pe o propunere bazată pe rezultate și orientată către reforme privind Instrumentul de asistență pentru preaderare III (IPA III)³ și pe instrumente consolidate menite să încurajeze investițiile în sectorul public și în cel privat.

Sub rezerva adoptării următorului cadru financiar multianual și a temeiurilor juridice aferente, Comisia propune mobilizarea **unei finanțări de până la 9 miliarde EUR pentru IPA III în perioada 2021-2027** pentru a sprijini convergența economică cu UE, în special

¹ COM (2020) 315 final intitulată „Sprijinirea Balcanilor de Vest pentru combaterea COVID-19 și redresarea post-pandemică”.

² Banca Mondială, *Western Balkans Regular Economic Reports* („Raportele economice periodice privind Balcanii de Vest”), toamna 2019: „Dacă CEFTA s-ar extinde și mai mult cu dispoziții privind circulația capitalului, protecția consumatorilor, reglementări privind piața muncii și legislație în domeniul mediului, se estimează că schimburile comerciale și PIB-ul real ar crește cu 2,5 procente. Creșterea ar putea să ajungă la 6,7 procente dacă țările și-ar asuma angajamente aprofundate, la un nivel similar celor care există între membrii UE”.

³ COM(2018) 465 final - Propunere de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de instituire a unui instrument de asistență pentru preaderare (IPA III).

prin intermediul **investițiilor și al sprijinului pentru competitivitate și creșterea favorabilă incluziunii, conectivitatea durabilă și dubla tranziție verde și digitală**. Comisia propune ca marea majoritate a acestui sprijin să fie direcționat către **investiții productive cheie și infrastructuri durabile în Balcanii de Vest**. În plus, capacitatea de investiții a regiunii ar trebui să fie stimulată prin intermediul unui **nou Mecanism de garantare pentru Balcanii de Vest**⁴, care ar putea mobiliza investiții în valoare de până la 20 de miliarde EUR.

O mai bună conectare a economiilor Balcanilor de Vest - atât în cadrul regiunii, cât și cu UE - este prioritară. În acest sens, este necesar un angajament puternic din partea Balcanilor de Vest în ceea ce privește punerea în aplicare a reformelor fundamentale, aprofundarea integrării economice regionale și **dezvoltarea unei piețe regionale comune** pe baza acquis-ului UE, în vederea **transformării regiunii într-o zonă de investiții mai atractivă**. UE va depune eforturi pentru ca regiunea să se apropie mai mult de piața unică a UE. În plus, Balcanii de Vest ar avea enorm de câștigat de pe urma intensificării eforturilor menite să **depășească moștenirea trecutului**, nu în ultimul rând în ceea ce privește normalizarea relațiilor dintre Serbia și Kosovo* și încheierea cu succes a dialogului facilitat de UE.

Pactul verde european⁵ propune un plan de acțiune comun pentru a face față provocărilor generate de **tranziția verde**, de schimbările climatice, de pierderea biodiversității, de utilizarea excesivă a resurselor și de poluare, decuplând creșterea economică de utilizarea resurselor și degradarea mediului. Se va acorda o atenție specială angajamentului UE de a realiza **neutralitatea climatică** până în 2050. În lumina acestui obiectiv și a viitorului lor în UE, țările din Balcanii de Vest – cu sprijin din partea UE – vor trebui să își intensifice eforturile în această privință.

Balcanii de Vest vor trebui să continue punerea în aplicare a Agendei 2030 pentru dezvoltare durabilă și a obiectivelor de dezvoltare durabilă ale acesteia, a Acordului de la Paris privind schimbările climatice și a obiectivelor privind biodiversitatea convenite la nivel internațional. Acțiunea ambițioasă și unirea forțelor pentru a pune în aplicare această agendă le vor oferi UE și Balcanilor de Vest avantajul primului venit în arena economică internațională, sporind competitivitatea acestora pe piețele mondiale în creștere ale tehnologiilor durabile și verzi. Platformele noastre de cooperare existente oferă oportunități de a consolida alianțele reciproc avantajoase și de a asigura condiții de concurență echitabile în privința noilor tehnologii durabile, cum ar fi hidrogenul produs din surse regenerabile de energie, tehnologiile solare și eoliene avansate, bateriile și captarea dioxidului de carbon, precum și în privința materiilor prime critice pentru aceste tehnologii, cum ar fi pământurile rare.

Prezenta comunicare este însoțită de un *document de lucru al serviciilor Comisiei de stabilire a unei Agende verzi pentru Balcanii de Vest*, care se bazează pe abordarea Pactului verde european. Acesta prevede acțiuni și recomandări relevante, inclusiv alinierea cu standardele și cu acquis-ul UE.

⁴ Mecanismul de garantare pentru Balcanii de Vest va fi instituit în cadrul garanției pentru acțiunea externă a UE post-2020 și al Fondului european pentru dezvoltare durabilă Plus. Acesta va furniza garanții bugetare ale UE Băncii Europene de Investiții, precum și altor parteneri de implementare, pentru operațiuni de finanțare și programe de investiții care pun în aplicare politicile stabilite în cadrul IPA III și al prezentului plan economic și de investiții.

* Această denumire nu aduce atingere pozițiilor privind statutul și este conformă cu RCSONU 1244/1999, precum și cu Avizul CIJ privind Declarația de independență a Kosovo.

⁵ COM(2019) 640 final.

În aceeași ordine de idei, Balcanii de Vest ar trebui să utilizeze **strategia digitală a UE**⁶ ca principiu director pentru o transformare digitală a economiilor și a societăților lor centrată pe factorul uman. Astfel vor fi mai bine poziționați pentru a se integra în lanțurile de aprovizionare cu o valoare adăugată mai ridicată ale UE și, în viitor, pentru a se alătura unei piețe unice digitale a UE care evoluează rapid. Pe baza Agendei digitale din 2018 pentru Balcanii de Vest, prezentul plan de investiții oferă oportunitatea de a accelera digitalizarea guvernelor, a serviciilor publice și a întreprinderilor, în concordanță cu valorile și cadrul juridic al UE.

Competitivitatea sustenabilă se bazează în mod inevitabil pe abilitatea regiunii de a-și consolida **capacitatea umană și antreprenorială de a inova** și de a dezvolta o nișă economică. Astfel, investițiile în viitor înseamnă și investiții în cercetare, inovare, sănătate, educație, cultură, tineret și sport. Acestea sunt instrumente puternice de stimulare nu numai a dezvoltării economice, a rezilienței și a competitivității regiunii, ci și a coeziunii sale sociale, ceea ce implică o participare economică deplină a tuturor cetățenilor săi, inclusiv a romilor. Integrarea romilor în societate, prin sprijinirea participării lor depline la educație și la piața muncii, are o importanță deosebită și va reprezenta o prioritate-cheie a procesului de integrare în UE⁷.

Prin urmare, pentru a sprijini atingerea obiectivelor prezentului plan economic și de investiții și pentru a se asigura durabilitatea investițiilor în regiune, Comisia va propune în curând o **Agendă pentru Balcanii de Vest privind inovarea, cercetarea, educația, cultura, tineretul și sportul** („Agenda de inovare pentru Balcanii de Vest”). Această strategie cuprinzătoare pe termen lung privind cooperarea cu Balcanii de Vest în domeniile menționate va fi esențială pentru consolidarea dezvoltării capitalului uman, stoparea exodului creierelor și încurajarea circulației creierelor, precum și pentru stimularea dezvoltării unui ecosistem de inovare sustenabil pe termen lung și a tranziției către o economie bazată pe cunoaștere. Aceasta va stabili un proces de elaborare a politicilor bazate pe date concrete și va promova sisteme de educație și de formare favorabile incluziunii și de înaltă calitate, oferindu-se astfel perspective mai bune tineretului din regiune.

Prezentul plan face **parte integrantă din sprijinul acordat Balcanilor de Vest pe calea către UE**. Dezvoltarea economică și punerea în aplicare a reformelor fundamentale ar trebui să se consolideze reciproc și să contribuie la îndeplinirea de către țările partenere a cerințelor bine stabilite ale procesului de aderare. Aceasta include punerea în aplicare a reformelor privind statul de drept și a reformelor economice structurale, în special a celor identificate în programele de reformă economică⁸, ceea ce va maximiza impactul potențial al prezentului pachet de investiții.

⁶Comunicarea intitulată „Conturarea viitorului digital al Europei”, COM(2020) 67 final.

⁷ Planul va contribui, de asemenea, la punerea în aplicare a Comunicării Comisiei Europene privind „Cadrul strategic al UE pentru egalitatea, incluziunea și participarea romilor” [COM(2020) 620], componentă a ambițioasei agende a UE privind egalitatea și către o Uniune care depune eforturi sporite în materie de echitate socială și prosperitate.

⁸ Pentru a valorifica investițiile care beneficiază de sprijin în cadrul IPA III și pentru a realiza o creștere economică durabilă, Balcanii de Vest trebuie să abordeze și să pună în aplicare reformele convenite în contextul dialogului economic și financiar cu UE în cadrul programelor de reformă economică și recomandate în pachetul anual de extindere. Prioritățile identificate în acest context în materie de politici și de reforme structurale confirmă nevoia de consolidare a capacității administrative pentru planificarea, selecția și gestionarea proiectelor de investiții, îmbunătățind mediul de afaceri și politicile privind piața muncii. Este esențial să se înregistreze progrese pe calea reformelor privind guvernarea economică pentru a realiza creșterea semnificativă preconizată a investițiilor în timp util și în mod eficient. În plus, dialogul privind programele de reformă

Printre cauzele majore ale deficiențelor structurale existente se numără **slaba guvernanta** și, în special, progresele limitate în ceea ce privește remedierea **deficiențelor privind statul de drept** și eliminarea corupției. Statul de drept și respectarea drepturilor fundamentale, funcționarea instituțiilor democratice și administrația publică se află nu numai în centrul procesului de aderare, ci constituie și motoarele principale ale redresării economice a regiunii și ale consolidării rezilienței la potențialele crize și șocuri economice viitoare. Respectarea statului de drept este, de asemenea, necesară pentru a proteja fondurile UE și pentru a asigura faptul că acestea sunt utilizate pentru a sprijini dezvoltarea Balcanilor de Vest.

II. Buna guvernanta ca fundament al unei creșteri economice durabile

Prin urmare, **stimularea investițiilor și a creșterii economice** va fi posibilă numai dacă Balcanii de Vest **se angajează în mod ferm pe calea reformelor fundamentale, în conformitate cu valorile europene, și pun în aplicare aceste reforme**. Fie că sunt **reforme socioeconomice** structurale, în special cele identificate în programele de reformă economică și în orientările comune în materie de politici, sau reforme care consolidează **statul de drept, respectarea drepturilor omului** ori îmbunătățesc **administrația publică**, acestea sunt esențiale pentru un mediu favorabil spiritului antreprenorial, creării de locuri de muncă și investițiilor durabile. Liderii din Balcanii de Vest trebuie să își îndeplinească **într-un mod mai credibil** angajamentul de a pune în aplicare reformele fundamentale necesare și să dea dovadă de un angajament politic mai clar, în conformitate cu metodologia revizuită de extindere⁹.

Statul de drept este un aspect crucial al transformării democratice și constituie principalul criteriu de referință în raport cu care UE evaluează progresele pe calea aderării. În această privință, progresele înregistrate de țările din Balcanii de Vest au variat în mod considerabil. Cooperarea operațională a Balcanilor de Vest cu statele membre ale UE și cu agențiile UE a continuat să se îmbunătățească. Cu toate acestea, realizarea de progrese credibile în domeniul statului de drept rămâne o provocare importantă, fiind adesea corelată cu o lipsă de voință politică, cu persistența unor elemente clare de acaparare a statului și cu progrese limitate în ceea ce privește independența sistemului judiciar.

Pachetul de extindere 2020¹⁰, adoptat în paralel cu prezenta comunicare, conține o prezentare generală detaliată a stadiului reformelor fundamentale și orientări privind aceste priorități în materie de reformă, care rămân în centrul procesului de aderare la UE.

Cetățenii au un interes major în ceea ce privește buna funcționare a sistemului de control și echilibru, în cadrul căruia o putere judiciară care, în mod vizibil, dispune de mijloacele de acțiune necesare și este independentă, imparțială și eficace asigură faptul că toate instituțiile statului respectă legea și mențin integritatea și că cetățenii sunt protejați împotriva deciziilor arbitrare și își pot exercita pe deplin drepturile. Pentru a-și putea desfășura activitatea, întreprinderile au nevoie de securitate juridică, de eliminarea corupției și de administrații care să funcționeze în mod eficient, precum și de instituții eficiente și independente care să asigure respectarea drepturilor lor socioeconomice. Investitorii străini au nevoie de garanții în ceea ce privește existența unor condiții de concurență echitabile, care le vor proteja investițiile.

economică ar trebui să ofere orientări importante pentru deciziile de investiții care urmează să fie luate în cadrul planului economic și de investiții și pentru planificarea atentă și stabilirea ordinii de prioritate a resurselor.

⁹ COM(2020) 57 final, „Consolidarea procesului de aderare – O perspectivă credibilă de aderare la UE pentru Balcanii de Vest”.

¹⁰ COM(2020) 660/2.

Alinierea la normele UE privind achizițiile publice și consolidarea transparenței și a supravegherii sunt esențiale, în special pentru o bună gestiune financiară a investițiilor publice majore, inclusiv a celor propuse în prezentul plan, și pentru a preveni corupția în acest domeniu. Este necesar să se instituie o abordare strategică pentru eliminarea efectivă a grupurilor infracționale organizate și a bazei lor economice, inclusiv pentru obținerea de rezultate mai bune în ceea ce privește investigațiile financiare și confiscarea activelor. Cooperarea dintre partenerii din regiune, precum și cu UE este esențială pentru a aborda provocări specifice în materie de securitate, cum ar fi combaterea terorismului și a extremismului, spălarea banilor, traficul ilicit de arme, traficul de persoane și introducerea ilegală de migranți.

Pentru a se evita orice lacună în ceea ce privește protecția fondurilor UE, este imperativ ca partenerii din Balcanii de Vest să asigure faptul că pentru fraudă, corupție, spălare de bani și deturnare de fonduri publice se aplică sancțiuni penale eficace, disuasive și proporționale. Partenerii din Balcanii de Vest care sunt părți la acorduri internaționale privind asistența judiciară reciprocă ar trebui să accepte Parchetul European (EPPO) ca autoritate competentă a statelor membre care participă la EPPO pentru punerea în aplicare a acestor acorduri.¹¹ Cooperarea dintre EPPO și partenerii din Balcanii de Vest ar trebui facilitată prin încheierea unor acorduri de lucru.¹²

Instituirea unei administrații publice de înaltă calitate stă la baza bunei funcționări a statului. Aceasta este esențială pentru o funcție publică eficientă și eficace, care oferă servicii de calitate cetățenilor și întreprinderilor. În ceea ce privește gestionarea investițiilor, statul are nevoie de capacități solide pentru a identifica, a stabili ordinea de prioritate, a dezvolta și a administra o infrastructură orientată către viitor și alte proiecte de investiții strategice, în cooperare strânsă cu cetățenii și alte părți interesate. O funcție publică profesionistă joacă, de asemenea, un rol-cheie în ceea ce privește contribuția la prevenirea corupției, inclusiv printr-o transparență sporită și utilizarea guvernării electronice. Achizițiile publice trebuie aliniate la normele UE și puse în aplicare pe deplin; excepțiile de la procedurile de achiziții publice ar trebui aplicate restrictiv, inclusiv prin limitarea utilizării acordurilor interstatuale. Acest lucru va contribui la asigurarea faptului că actele de corupție din cadrul achizițiilor publice nu împiedică dezvoltarea economică, nu denaturează piața și nu creează ineficiențe prin reducerea competitivității, a comerțului și a investițiilor. Totodată, aceste reforme vor consolida garanțiile împotriva oricărei utilizări necorespunzătoare a fondurilor UE.

UE va continua să furnizeze fonduri semnificate și să acorde un sprijin semnificativ, cel puțin la nivelurile actuale, pentru reformele care abordează buna guvernare și elementele fundamentale ale acesteia. În conformitate cu principiul condiționalității, reflectat în metodologia revizuită de extindere, țările care înregistrează progrese în ceea ce privește prioritățile în materie de reformă ar trebui să beneficieze de fonduri și de investiții sporite – inclusiv prin intermediul unui instrument de preaderare bazat pe rezultate și axat pe reforme. Totuși, este, de asemenea, necesar să se ia măsuri ferme care să sancționeze orice situație gravă sau prelungită de stagnare ori de regres. Printre aceste măsuri se numără eventuala ajustare în sens descendent a domeniului de aplicare și a intensității finanțării din partea UE, pe baza evaluării privind progresele înregistrate pe care o efectuează Comisia în rapoartele sale anuale.

¹¹ În temeiul articolului 104 alineatul (4) din [Regulamentul privind EPPO].

¹² În temeiul articolului 99 alineatul (3) și al articolului 104 alineatul (1) din Regulamentul (UE) 2017/1939 al Consiliului din 12 octombrie 2017 de punere în aplicare a unei forme de cooperare consolidată în ceea ce privește instituirea Parchetului European (EPPO).

III. Un pachet substanțial de investiții

Propunerea Comisiei privind Instrumentul de asistență pentru preaderare (IPA III)¹³ prevede alocarea a peste 14 miliarde EUR¹⁴ pentru perioada 2021-2027, din care cea mai mare parte este destinată Balcanilor de Vest.

IPA III va prezenta o **abordare solidă bazată pe politici**, cu o **utilizare strategică și dinamică a asistenței**, care plasează cerințele fundamentale pentru aderarea la UE în centrul sprijinului acordat de UE. Concentrând și mai mult asistența financiară a UE asupra priorităților-cheie, IPA III va reprezenta o pârghie și mai solidă pentru sprijinirea reformelor care încurajează dezvoltarea socioeconomică durabilă și îi apropie pe parteneri de valorile și de standardele Uniunii.

În centrul prezentului plan economic și de investiții se află un **pachet substanțial de investiții** pentru regiune, marea majoritate a sprijinului urmând să fie direcționat către **investiții productive și infrastructuri esențiale**. Acesta va reflecta și va sprijini dubla tranziție verde și digitală și dezvoltarea unor economii conectate, competitive, bazate pe cunoaștere, durabile, orientate către inovare și prospere în Balcanii de Vest, cu un sector privat din ce în ce mai dinamic. Pachetul de investiții va fi un factor determinant care va facilita stimularea investițiilor publice și private în regiune ale Băncii Europene de Investiții (BEI), ale Băncii Europene pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BERD) și ale altor instituții financiare internaționale (IFI), ale instituțiilor de finanțare pentru dezvoltare ale statelor membre ale UE (IFD), ale guvernelor din Balcanii de Vest și ale investitorilor privați, inclusiv a investițiilor străine directe, precum și integrarea piețelor.

În anexă se prezintă un prim set de proiecte articulate în jurul a zece **inițiative emblematice în materie de investiții**. Aceste **propuneri de proiecte** se întemeiază pe rezultatele consultărilor preliminare cu guvernele din regiune și pe prioritățile lor în materie de reforme politice și economice. Un prim pas în ceea ce privește punerea în aplicare a prezentului plan economic și de investiții ar putea fi un pachet de **proiecte de infrastructură** concentrate la începutul perioadei care ar urma să beneficieze de **finanțare în 2021-2022, preconizându-se că acestea vor debloca investiții semnificative**. Acest lucru ar permite ca **propunerile de proiecte mature**, în special în domeniul **digital, al transporturilor, al tranziției energetice și al mediului, după o evaluare corespunzătoare, să fie finalizate sau să înregistreze progrese semnificative până în 2024**.

Alte finanțări acordate în cadrul IPA ar putea sprijini ulterior proiecte de infrastructură și investiții productive, acordând o atenție specială dublei **tranziții verzi și digitale** în regiune, încurajând economia circulară și biodiversitatea și punând în aplicare în comun viitoarea Agendă verde pentru Balcanii de Vest. Ar putea beneficia de sprijin și investițiile în zonele rurale și în agricultură, în sectorul cultural și în cel creativ, în domeniul sănătății și al dezvoltării capitalului uman, care cuprinde și educația, și pentru a încuraja cooperarea transfrontalieră, inclusiv în ceea ce privește inovarea.

Pe lângă finanțarea semnificativă pe care o acordă regiunii **prin intermediul granturilor, UE îi poate oferi** acesteia **garanții** care să contribuie la reducerea costurilor de finanțare atât

¹³ COM(2018) 465 final, Propunere de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de instituire a unui instrument de asistență pentru preaderare (IPA III).

¹⁴ Sumele sunt exprimate în prețuri curente. Propunerea Comisiei privind IPA III prevede 14,5 miliarde EUR, dar, în concluziile sale, Consiliului European din 17-21 iulie 2020 a redus suma la 14,162 miliarde EUR, sub rezerva acordului Parlamentului European.

pentru investițiile publice, cât și pentru cele private și care să reducă riscul suportat de investitori: se preconizează că sprijinul acordat prin intermediul **mecanismului propus de garantare pentru Balcanii de Vest** va mobiliza **investiții în valoare de aproximativ 20 de miliarde EUR** în următorul deceniu.

Cadrul de investiții pentru Balcanii de Vest (CIBV), inclusiv platforma sa pentru sectorul privat, **Instrumentul pentru dezvoltarea întreprinderilor și inovare în Balcanii de Vest (EDIF)** și **Mecanismul de garantare pentru Balcanii de Vest**, care reunesc partenerii din Balcanii de Vest, organizații donatoare bilaterale și instituții financiare internaționale, vor reprezenta vehiculul principal în vederea asigurării unei implementări rapide a pachetului de investiții pentru:

- a consolida legăturile infrastructurii de bază, în special conexiunile principale de transport și energie, care sunt esențiale pentru dezvoltarea economică, integrarea pieței și comerțul transfrontalier din cadrul regiunii și cu Uniunea Europeană¹⁵;
- a sprijini dubla tranziție verde și digitală;
- a spori competitivitatea sectorului privat și a încuraja inovarea și dezvoltarea sectoarelor sociale esențiale;
- a conecta economiile printr-o integrare economică regională consolidată și integrarea cu UE.

Pentru a maximiza impactul pe termen lung al investițiilor, va fi esențial ca țările partenere să pună în aplicare reforme structurale economice și în materie de guvernare, inclusiv măsuri de reformă privind conectivitatea și sporirea capacității statistice. Ar trebui să continue progresele în domeniile fundamentale, în paralel cu punerea în aplicare a inițiativelor emblematiche. UE va sprijini, de asemenea, măsurile de consolidare a capacităților, după caz, pentru a îmbunătăți capacitățile de gestionare a achizițiilor publice și a investițiilor publice, cu scopul de a pregăti, a gestiona și a supraveghea punerea în aplicare a proiectelor. UE va coopera cu Balcanii de Vest pentru a se asigura că investițiile în proiecte de interes strategic comun sunt verificate în mod corespunzător pentru a identifica, a evalua și a atenua potențialele riscuri pentru securitate sau ordinea publică, în conformitate cu normele relevante ale UE și ale OMC.

Deciziile finale privind propunerile indicative de proiecte și de finanțare prevăzute în prezentul plan vor fi adoptate cu respectarea deplină a procedurilor decizionale, a procesului de programare și a abordării bazate pe rezultate și axate pe reforme din cadrul viitorului Regulament IPA III, care face în prezent obiectul discuțiilor colegiitorilor, în special progresele realizate în ceea ce privește agenda de extindere a UE, relevanța și maturitatea, și în conformitate cu normele relevante ale UE. Ar trebui să se respecte legământul verde „de a nu face rău”. Pentru a maximiza efectul de levier al prezentului plan economic și de investiții și în spiritul abordării „Echipa Europa”, UE va dialoga, de asemenea, cu partenerii săi, precum și cu inițiativele regionale existente, cum ar fi procesul de la Berlin, pentru a crea cel

¹⁵ Acesta este motivul pentru care, **începând din anii '90, UE a contribuit cu peste 11 miliarde EUR la dezvoltarea infrastructurii de transport și energie** din regiune, prin granturi și împrumuturi, ceea ce a avut drept rezultat investiții de aproape 22 de miliarde EUR. Angajamentul a fost consolidat și mai mult prin introducerea Agendei privind conectivitatea în 2015, care prevede furnizarea a încă unui miliard EUR până în 2020 – obiectivul fiind mobilizarea de investiții în valoare de 4 miliarde EUR și crearea a peste 45 000 de locuri de muncă.

mai ridicat nivel posibil de complementaritate între acțiunea UE și alte acțiuni multilaterale și bilaterale.

IV. Investiții în transportul durabil

UE va acorda prioritate proiectelor și programelor privind extinderea indicativă a **rețelei centrale** a rețelei transeuropene de transport (TEN-T), de interes strategic pentru regiune și pentru UE. Se vor lua măsuri pentru a accelera construcția unei noi infrastructuri de transport și modernizarea infrastructurii existente, cu **obiectivul de a aduce rețeaua centrală de transport la standardele UE**.

Legăturile de transport rapide și eficiente, atât în cadrul regiunii, cât și cu statele membre ale UE învecinate, și un transport durabil, cu investiții suplimentare în sectorul feroviar și în căile navigabile, sunt **esențiale**. În acest context, pentru a impulsiona și mai mult cooperarea și integrarea la nivel regional, conectarea capitalelor din regiune și cu UE, precum și promovarea soluțiilor de transport multimodal și a transferului modal și reducerea poluării generate de transport vor constitui priorități de prim rang.

Crearea acestor legături va impulsiona investițiile, va facilita comerțul regional și va genera **o creștere economică durabilă**, îmbunătățind viața de zi cu zi a cetățenilor din regiune. Se vor valorifica noile tehnologii digitale, pentru a îmbunătăți sistemele de informații, pentru a da prioritate siguranței rutiere (și pentru a elimina secțiunile de drum și trecerile la nivel cu calea ferată cu un nivel ridicat de risc) și pentru a contribui la conceperea și punerea în aplicare a sistemelor de mentenanță. **Se va intensifica și mai mult cooperarea cu Comunitatea transporturilor** pentru a sprijini crearea unei piețe a transporturilor regionale complet integrate, pe baza legislației și a standardelor Uniunii Europene. Acest fapt va accelera puternic punerea în aplicare a standardelor tehnice și a **măsurilor de reformă în materie de conectivitate, inclusiv alinierea și simplificarea procedurilor de trecere a frontierei**, și continuarea reformele privind sectorul feroviar (inclusiv separarea traficului feroviar și accesul terților), în special pentru a elimina rețelele fragmentate moștenite. Acest demers va deschide calea către o integrare armonioasă a piețelor transporturilor din Balcanii de Vest în UE, ceea ce, la rândul său, va oferi noi oportunități de afaceri întreprinderilor și cetățenilor din regiune.

Balcanii de Vest ar trebui să sprijine aceste investiții prin:

- adoptarea și punerea în aplicare a planurilor de acțiune regionale privind căile ferate, siguranța rutieră, facilitarea transporturilor și drumurile, elaborate de Comunitatea transporturilor;
- realizarea de progrese rapide în ceea ce privește măsurile de reformă în materie de conectivitate a transporturilor pentru a accelera integrarea cu TEN-T, cu acquis-ul UE, precum și cu tehnologiile digitale și în materie de energie curată, și
- adoptarea și punerea în aplicare în mod treptat a întregii legislații a UE privind transporturile, precum și a standardelor tehnice și a unor proceduri transparente de atribuire a contractelor de achiziții publice în domeniul transporturilor, inclusiv o aliniere accelerată la normele UE privind achizițiile publice pentru a facilita integrarea pieței.

Comisia are în vedere să majoreze până la 40 % ratele sale de cofinanțare pentru proiectele de transport rutier. Mobilitatea durabilă este un element esențial pentru construirea unei infrastructuri de transport care să fie pregătită pentru viitor. Pentru fiecare proiect de infrastructură rutieră, Comisia va promova dezvoltarea unor soluții verzi de transport

multimodal. Obiectivul ar trebui să fie conectarea partenerilor din regiune și dintre regiune și UE prin integrarea unor elemente durabile și inteligente în transportul rutier (cum ar fi stațiile de încărcare electrică și punctele de conexiune multimodale cu rețeaua feroviară și rețeaua căilor navigabile, după caz). Această abordare stimulează inovarea, precum și investițiile specifice și de dimensiuni corespunzătoare. Comisia va promova, de asemenea, punerea în aplicare a unor planuri de mobilitate urbană durabilă în orașele din regiune care sunt conectate la rețea.

V. Investiții în energie curată

Sprijinul în domeniul **energiei** va fi consolidat. Se va acorda o atenție specială integrării pieței energiei, decarbonizării și energiei curate, tranziției juste, digitalizării sporite a sistemului și rețelelor inteligente, eficienței energetice, inclusiv modernizării termoficării, precum și securității energetice. Decarbonizarea reprezintă un pilon-cheie al prezentului plan economic și de investiții, în conformitate cu obiectivele Pactului verde european. Conectivitatea sporită și extinderea uniunii energetice la Balcanii de Vest vor fi, de asemenea, esențiale pentru o tranziție de succes a regiunii către o energie curată.

Ar trebui să se acorde sprijin utilizării sporite a **surselor regenerabile de energie**, în conformitate cu potențialul regiunii și cu planurile de adaptare la schimbările climatice. Aceasta poate include investiții verzi în surse hidrologice, solare, eoliene și geotermale. Implementarea tehnologiilor energetice curate și moderne trebuie să se realizeze în paralel cu îmbunătățirea mediului de investiții, în temeiul unui cadru de reglementare cuprinzător, bazat pe norme concurențiale privind achizițiile publice. Aceasta va atenua riscurile unui efect de blocare a economiilor Balcanilor de Vest ca urmare a unei noi producții de energie electrică bazate pe cărbune extrem de nesustenabilă și tot mai costisitoare.

Tranziția de la cărbune la energia din surse durabile și curată va fi esențială în vederea reducerii atât a emisiilor de dioxid de carbon, cât și a poluării aerului. În prezent se elaborează inițiativa intitulată „**Platforma pentru regiunile carbonifere în tranziție din Balcanii de Vest și Ucraina**”, care reflectă inițiativa din cadrul UE. Aceasta va sprijini strategiile de tranziție favorabile incluziunii și care nu lasă pe nimeni în urmă și care propun, în același timp, utilizarea unor surse de energie mai curate decât cărbunile și susțin proiecte individualizate pentru aceste regiuni dependente de cărbune.

Pentru țările care se bazează în mare măsură pe cărbune, un element esențial pentru renunțarea la cărbune pe **termen scurt și mediu** ar putea fi trecerea la **o infrastructură de gaze naturale modernă, cu emisii reduse**. Regiunea va putea beneficia astfel de o sursă de energie disponibilă pe scară largă, sigură și abordabilă ca preț, care va **menține competitivitatea regiunii** la scară internațională, **îmbunătățind** totodată **considerabil calitatea aerului și reducând emisiile**.

În centrul noii infrastructuri de gaze naturale trebuie să se afle noi gazoducte, inclusiv **extinderea gazoductului transadriatic**, care ar putea reprezenta o oportunitate de a diversifica sursele de gaze naturale pentru piața europeană și de a aduce gazele naturale în regiune pentru a accelera tranziția de la energia obținută pe bază de cărbune. Orice nou gazoduct construit în Balcanii de Vest trebuie să respecte pe deplin normele UE, în conformitate cu Tratatul de instituire a Comunității Energetice, și să își demonstreze viabilitatea pe termen lung. Rolul tot mai important pe plan mondial al gazului natural lichefiat (GNL) ar trebui, de asemenea, să fie luat în considerare ca o oportunitate de a diversifica sursele de gaze naturale din regiune prin intermediul terminalelor GNL din Grecia și Croația.

Pe **termen mai lung**, aceste investiții în infrastructura de gaze naturale vor sta la baza următoarei etape de protecție a mediului, întrucât vor permite introducerea **gazelor decarbonizate** atunci când acestea vor fi disponibile și competitive, ceea ce va permite reducerea în continuare a dioxidului de carbon și a impactului poluării aerului. Prin urmare, aceste investiții vor adapta aprovizionarea cu energie a regiunii la exigențele viitorului.

Eforturile de a spori **eficiența energetică** vor fi facilitate. În contextul Pactului verde european, Comisia propune extinderea **Inițiativei UE „Valul de renovări ale clădirilor”** la Balcanii de Vest. Un parc imobiliar renovat și îmbunătățit va contribui la pregătirea terenului pentru un sistem energetic decarbonizat și curat, având în vedere că sectorul construcțiilor este unul dintre cei mai mari consumatori de energie din Europa. În acest scop, UE va utiliza, printre altele, platformele existente, cum ar fi Fondul pentru creștere verde și Programul regional pentru eficiență energetică, ce au permis până în prezent realizarea unor investiții verzi în valoare totală de 700 de milioane EUR.

În cadrul Comunității Energiei **se acordă** deja **prioritate interconexiunilor energetice**, cu proiecte de interes pentru Comunitatea Energiei și cu proiecte de interes reciproc. Țările partenere din Balcanii de Vest vor trebui să pună în aplicare reforme ale pieței pentru a accelera integrarea cu piețele gazelor naturale și ale energiei electrice din Europa Centrală și de Sud-Est. În cadrul inițiativei privind conectivitatea în domeniul energiei în Europa Centrală și de Sud-Est (CESEC), Comisia va continua să monitorizeze îndeaproape reformele pieței întreprinse în țările din Balcanii de Vest pentru a accelera integrarea piețelor gazelor naturale și ale energiei electrice din Europa Centrală și de Sud-Est.

Agenda de inovare pentru Balcanii de Vest va stimula și mai mult transferul de tehnologie¹⁶ și va facilita accesul la o infrastructură de cercetare, la centre de cunoaștere, la centre de competență și la platforme online de talie mondială, precum și accesul la simulări informatice avansate, de exemplu prin intermediul întreprinderii comune pentru calculul european de înaltă performanță (EuroHPC)¹⁷. Aceasta va sprijini tranziția către generarea și utilizarea unei energii curate și eficiente, inclusiv prin promovarea științei deschise și a infrastructurii de cercetare de vârf, cum ar fi Institutul internațional sud-est european pentru tehnologii durabile (SEEIIST).

Este necesar ca Balcanii de Vest să sprijine aceste investiții prin:

- realizarea de progrese rapide în ceea ce privește **măsurile de reformă în materie de conectivitate energetică** pentru a institui o piață regională a energiei și continuarea integrării cu piața energiei a UE, în strânsă cooperare cu Secretariatul Tratatului de instituire a Comunității Energiei;
- **finalizarea reformei privind Tratatul de instituire a Comunității Energiei și adoptarea pachetului UE „Energie curată”** de către Comunitatea Energiei;
- consolidarea procesului de stabilire a obiectivelor Comunității Energiei pentru 2030 prin adoptarea unor obiective în materie de energie și climă pentru 2030 care să fie în concordanță cu ambițiile UE în ceea ce privește decarbonizarea, ținând seama de diferențele socioeconomice relevante care există între părțile contractante.

VI. Înzverzirea Balcanilor de Vest – Investiții în mediu și în climă

¹⁸Comunicarea intitulată „Conturarea viitorului digital al Europei”, COM(2020) 67 final.

¹⁸Comunicarea intitulată „Conturarea viitorului digital al Europei”, COM(2020) 67 final.

Pactul verde european are la bază politici concepute pentru a dezvolta economii moderne, eficiente din punctul de vedere al utilizării resurselor și competitive, în care creșterea este decuplată de emisiile de gaze cu efect de seră, de utilizarea resurselor și de generarea de deșeuri și care au drept obiectiv reziliența climatică.

Pactul verde european poate fi pe deplin eficace numai dacă țările din vecinătatea imediată a UE iau, de asemenea, măsuri într-un stadiu incipient. Acest lucru este cu atât mai mult valabil pentru Balcanii de Vest, având în vedere perspectiva lor europeană. Prin urmare, Comisia prezintă, împreună cu prezenta comunicare, o **Agendă verde pentru Balcanii de Vest**, astfel cum prevede Pactul verde european. Se preconizează că Agenda verde va fi aprobată de liderii din Balcanii de Vest la summitul de la Sofia din luna noiembrie. Această **agendă** are la bază cele **cinci mari domenii care fac obiectul Pactului verde: decarbonizarea, depoluarea aerului, a apei și a solului, economia circulară, agricultura și producția de alimente** și protejarea **biodiversității**. Creșterea economică și noile oportunități de afaceri vor fi corelate cu modele de consum și producție mai durabile, printre care se numără și promovarea unei economii circulare, conservarea resurselor limitate și o reutilizare mai bună a deșeurilor, în legătură cu toate sectoarele economice, care includ perspective urbane și rurale și se bazează pe sustenabilitatea ecosistemului ca o condiție prealabilă a succesului. Platformele deja existente, cum ar fi Strategia UE pentru regiunea Mării Adriatice și a Mării Ionice (EUSAIR) și Strategia UE pentru regiunea Dunării (EUSDR), în care țările din Balcanii de Vest joacă un rol important, pot contribui la punerea în aplicare a acestui proces pe teren, întrucât, în domeniile menționate, acțiunile coordonate și comune sunt esențiale.

Poluarea aerului reprezintă o preocupare majoră în Balcanii de Vest. Orașele și localitățile din regiune înregistrează pe timpul iernii unul dintre cele mai scăzute niveluri ale calității aerului din Europa, ca urmare a utilizării pe scară largă a cărbunelui și a lemnului pentru producerea de energie, precum și a utilizării de camioane și mașini poluante. Cele 16 centrale pe cărbune care produc energie electrică în regiune emit mai mult dioxid de sulf decât toate cele 250 de centrale similare din UE. În această regiune, decarbonizarea și depoluarea merg mână în mână. Eliminarea cărbunelui ar îmbunătăți calitatea vieții cetățenilor și ar aduce economii anuale importante în domeniul sănătății la bugetele Balcanilor de Vest.

Mobilitatea durabilă este un alt element care va fi esențial în tranziția la o energie curată. UE ar trebui să promoveze punerea în aplicare a **unor planuri de mobilitate urbană durabilă** în orașele din regiune, dezvoltând **soluții de transport multimodal verzi**. În ceea ce privește rețeaua rutieră, obiectivul ar trebui să fie conectarea partenerilor în cadrul regiunii și conectarea dintre regiune și UE prin integrarea în cadrul transportului rutier a unor elemente durabile și inteligente (cum ar fi stațiile de încărcare electrică) pentru a stimula inovarea, precum și investiții specifice și de dimensiuni corespunzătoare.

Având în vedere perspectiva de aderare la UE a regiunii, obiectivele UE, inclusiv **reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră** cu cel puțin 55 % până în 2030, trebuie să definească un cadru al modernizării sistemice a regiunii și al creșterii sale viitoare. Acest lucru înseamnă o tranziție de la combustibilii fosili la energia regenerabilă și investiții în infrastructură care să sprijine transformarea intersectorială către o economie neutră din punct de vedere climatic și să evite activele depreciate. Pentru a promova decarbonizarea, UE ar trebui, de asemenea, să acorde în continuare sprijin partenerilor din Balcanii de Vest în ceea ce privește dezvoltarea și punerea în aplicare a **strategiilor climatice pe termen lung și a planurilor naționale privind energia și clima**, menite să asigure conformitatea cu cerințele acquis-ului UE. Se va efectua, de asemenea, o **evaluare a impactului socioeconomic al decarbonizării în regiune**.

Operatorii economici au un rol esențial în ceea ce privește realizarea cu succes a tranziției verzi. Agenda verde va conține o componentă destinată sectorului privat, care va avea drept scop încurajarea întreprinderilor private care își desfășoară activitatea în cadrul **economiei verzi și circulare** și orientarea tuturor sectoarelor economiei către durabilitate, în materie de energie, mobilitate sau agricultură. UE ar trebui să colaboreze cu regiunea pentru a promova **modele de producție și sisteme alimentare durabile**. Definirea și punerea în aplicare a planurilor de acțiune pentru o economie circulară, strategiile de prevenire a generării de deșeuri și de reciclare a deșeurilor, precum și cooperarea regională în ceea ce privește reducerea poluării cu materiale plastice vor asigura un progres constant al regiunii către o economie verde și către alinierea la acquis-ul UE.

Regiunea ar trebui să adopte tehnologii verzi și digitale inovatoare care creează noi modele de afaceri, îi permit industriei să fie mai productivă, le oferă lucrătorilor noi competențe și sprijină decarbonizarea economiei. Sistemele de cercetare și inovare vor avea nevoie de mai multe fonduri publice pentru a juca un rol-cheie în cadrul acestor eforturi. Comisia va promova scheme de finanțare destinate întreprinderilor care își desfășoară activitatea în domeniul inovării și al tehnologiilor verzi pentru a realiza acest obiectiv.

Regiunea trebuie, de asemenea, să se orienteze către **economia circulară**, în cadrul căreia reciclarea și reutilizarea constituie regula, iar folosirea resurselor naturale este în mod semnificativ redusă. Institutul European de Inovare și Tehnologie va juca un rol important în această privință, prin consolidarea cooperării cu comunitățile sale de cunoaștere și inovare, în special cele din domeniile energiei, materiilor prime, gestionării alimentelor și mobilității urbane. Aceasta ar contribui la dezvoltarea ecosistemelor de inovare tematică în regiune și ar sprijini implicarea partenerilor din Balcanii de Vest în lanțurile valorice strategice europene, inclusiv acordându-se atenție **modelor de producție și sistemelor alimentare durabile**.

Producția primară de alimente și sectorul de prelucrare, împreună cu **silvicultura și pescuitul**, reprezintă încă o parte importantă a PIB-ului și a populației active din regiune (până la 40 % din lucrătorii din Albania), cu un potențial însemnat de dezvoltare economică durabilă suplimentară. Aceasta ar spori atractivitatea comunităților și ar reduce migrația tinerilor către centrele urbane și către UE. Totuși, în pofida bazei de resurse naturale bogate, dimensiunea fermelor, productivitatea muncii și randamentul sunt scăzute, tehnologia este insuficientă și se practică în continuare agricultura de subzistență. În continuare sunt necesare eforturi majore pentru a garanta siguranța alimentară, bunăstarea animalelor și tranziția către sisteme alimentare durabile, elemente din ce în ce mai importante în vederea alinierii necesare la acquis-ul UE privind siguranța alimentară și la Strategia UE „De la fermă la consumator”. Instrumentul de asistență pentru preaderare pentru dezvoltare rurală (IPARD) va stimula economiile rurale, restructurarea sectoarelor agroalimentare și reducerea deșeurilor. Acesta va contribui la economia circulară și la bioeconomie, precum și la transformarea zonelor rurale în spații de locuit mai dinamice și în același timp mai reziliente la provocări cum ar fi schimbările climatice și pierderea biodiversității.

Protecția **biodiversității** și refacerea capitalului natural, precum și sistemele eficiente de colectare a deșeurilor și prevenirea poluării mediului ar trebui să fie, de asemenea, abordate. Acestea pot contribui la exploatarea uriașului **potențial turistic al mediului natural al regiunii**, răspunzând atât nevoilor pieței locale, cât și celor ale pieței europene, precum și cererii tot mai mari pentru un turism durabil.

În **domeniul gestionării deșeurilor**, trebuie să se acorde atenție colectării deșeurilor și separării fluxurilor principale de deșeuri în mod corespunzător. Sunt necesare eforturi sporite pentru a reduce poluarea **apei** și pentru a lua măsuri care să asigure conservarea apelor și protecția împotriva inundațiilor. Deșeurile marine reprezintă o preocupare mondială, care

afectează toate oceanele lumii, iar râurile din regiunea Balcanilor de Vest transportă cantități disproporționate de deșeuri în mări și oceane.

VII. Investiții într-un viitor digital

Digitalizarea reprezintă o oportunitate pentru economiile și societățile din regiune, soluțiile digitale contribuind la o economie durabilă, neutră din punct de vedere climatic și eficientă din punctul de vedere al utilizării resurselor, precum și la o guvernare și la servicii publice mai bune pentru cetățeni¹⁸. Serviciile digitale au o pondere tot mai mare în exporturile Balcanilor de Vest. Cu sprijinul UE și al Consiliului de Cooperare Regională, Balcanii de Vest pun în aplicare, începând din 2018, o **Agendă digitală pentru Balcanii de Vest**. Balcanii de Vest ar trebui să facă bilanțul punerii în aplicare până în prezent, să identifice unde este necesar să se intensifice eforturile, precum și să extindă domeniul de aplicare și obiectivele transformării digitale a regiunii. Sprijinul oferit în special pentru **dezvoltarea competențelor digitale, guvernarea electronică, achizițiile publice electronice și serviciile de e-sănătate** ar contribui la sporirea transparenței și a responsabilizării autorităților publice, ar reduce costurile și ar îmbunătăți furnizarea serviciilor pentru cetățeni și întreprinderi, ținând seama în același timp de dimensiunea socială.

Oportunitățile de afaceri digitale pot fi valorificate pe deplin, prin **sprijinirea întreprinderilor nou-înființate și a celor aflate în faza de extindere din sectorul digital**, precum și prin sprijinirea **competențelor digitale**. Prin acțiuni cum ar fi **Planul de acțiune pentru educația digitală**, UE sprijină **dezvoltarea și adoptarea competențelor digitale** în Balcanii de Vest pentru ca transformarea digitală să fie cât mai cuprinzătoare și mai incluzivă posibil. **Participarea sporită la alte inițiative la nivelul UE**, cum ar fi SELFIE¹⁹, HEInnovate²⁰, Hackathonul de educație digitală, Săptămâna UE a programării și rețeaua pan-europeană de date pentru comunitatea de cercetare și educație (rețeaua GEANT), ar contribui la conectarea mai strânsă a regiunii cu sectoarele de vârf ale cercetării și inovării digitale. Regiunea ar trebui, de asemenea, să dezvolte și să pună în aplicare propriile strategii de educație digitală, sprijinind în același timp formarea cadrelor didactice, precum și inițiativele privind predarea, învățarea și conținutul educațional online.

Obiectivul Agendei digitale de **reducere a costurilor de roaming** în regiune se bazează pe colaborarea cu părțile interesate relevante, care vizează, de asemenea, reducerea în mod semnificativ a costurilor de roaming către și din UE. Acest exercițiu se efectuează într-un mod deschis, favorabil incluziunii și transparent. Elaborarea unei foi de parcurs constituie o responsabilitate comună a guvernelor, a autorităților de reglementare și a operatorilor de telecomunicații, în timp ce Consiliul de Cooperare Regională și UE pot acționa în calitate de facilitatori. Reducerea tarifelor de roaming necesită luarea de măsuri de către operatorii care își desfășoară activitatea în regiune în contextul unor piețe stabile, previzibile și competitive, sub supravegherea autorităților naționale de reglementare independente.

Modurile în care Balcanii de Vest pot beneficia de avantajele **pieței unice digitale a UE** vor fi explorate în continuare pentru a îmbunătăți accesul la bunurile și serviciile digitale, pentru

¹⁸Comunicarea intitulată „Conturarea viitorului digital al Europei”, COM(2020) 67 final.

¹⁹ SELFIE (*Self-reflection on Effective Learning by Fostering the use of Innovative Educational Technologies*) este un instrument gratuit, ușor de utilizat și personalizabil, conceput pentru a ajuta școlile să își evalueze situația în ceea ce privește învățarea în era digitală.

²⁰ HEInnovate este un instrument de autoevaluare pentru instituțiile de învățământ superior care doresc să își exploreze potențialul inovator.

a crea condiții de concurență echitabile și pentru a maximiza potențialul de creștere al economiei digitale.

Este important ca o gamă largă de sectoare să beneficieze de inovațiile digitale într-un mod deschis și transparent, respectând în același timp aspectele legate de confidențialitate. Ar trebui să se acorde sprijin pentru a se consolida **capacitățile în materie de securitate cibernetică** în regiune, care să se bazeze pe o evaluare privind necesitățile care va fi realizată în 2021.

Se estimează că sunt necesare cheltuieli de capital în valoare de 3,7 miliarde EUR (planificare și construcție) în următorii 5 ani (până în 2025)²¹ pentru a se asigura nivelurile necesare de conectivitate digitală. Sectorul privat va juca un rol important în tranziția digitală a Balcanilor de Vest, inclusiv în ceea ce privește rețelele 5G, iar garanțiile furnizate de UE pot fi un factor favorizant important. Sprijinul UE pentru **investiții în infrastructura digitală** ar trebui sporit în mod semnificativ și pentru a implementa **infrastructura de bandă largă ultrarapidă și sigură în vederea asigurării accesului universal**.

Balcanii de Vest ar trebui să se axeze pe următoarele **priorități în materie de reformă**:

- să accelereze alinierea la **acquis-ul UE** și punerea în aplicare a acestuia, ceea ce va crea un **mediu propice investițiilor** (inclusiv privind protecția datelor), și să finalizeze punerea în aplicare a acordului regional de roaming;
- **să acorde prioritate digitalizării și să o integreze** în politica națională, punând accentul pe întreprinderi, educație, sănătate, energie, cercetare și inovare, precum și pe creșterea inteligentă; să stimuleze transformarea digitală inovatoare prin încurajarea implementării unor platforme și politici cum ar fi, de exemplu, e-guvernarea, e-sănătatea, comerțul electronic, accesul digital la cultură și la patrimoniul cultural, competențele digitale în educație, accesul deschis la datele și rezultatele cercetărilor, investițiile în banda largă și includerea tuturor economiilor în Întreprinderea comună pentru calculul european de înaltă performanță (EuroHPC);
- să încurajeze dezvoltarea **centrelor de inovare digitală** regionale și conectarea lor cu parcurile științifice și tehnologice și cu comunitățile de cunoaștere și inovare ale Institutului European de Inovare și Tehnologie (EIT KIC) în calitate de ghișee unice care sprijină întreprinderile să devină mai competitive prin utilizarea tehnologiilor digitale, în special în ceea ce privește adoptarea inteligenței artificiale în sectorul întreprinderilor (mai ales al IMM-urilor), în conformitate cu eforturile și orientările UE; să promoveze dezvoltarea competențelor digitale și învățarea virtuală în regiune;
- să consolideze capacitățile în materie de **securitate cibernetică** și combatere a criminalității cibernetice, în special prin punerea în aplicare a setului de instrumente al UE privind riscurile în materie de securitate cibernetică ale rețelelor 5G;
- să asigure utilizarea etică a tehnologiilor, inclusiv a **inteligenței artificiale** în scopuri de supraveghere, în conformitate cu Carta drepturilor fundamentale a UE, și în vederea unei alinieri dinamice cu viitoarea legislație a UE în acest domeniu;

²² COM(2016) 0179 final, Planul de acțiune al UE privind guvernarea electronică 2016-2020. Accelerarea transformării digitale a guvernării.

- să pună în aplicare **Declarația privind guvernarea electronică**, adoptată la Belgrad în 2019, pentru a accelera în continuare lucrările în conformitate cu Planul de acțiune al UE privind guvernarea electronică²², în sprijinul reformei administrației publice.

VIII. Stimularea sectorului privat

Începând din anii '90, economiile Balcanilor de Vest au înregistrat o creștere remarcabilă, reducându-se totodată sărăcia. Nivelul de trai a crescut în întreaga regiune, iar accesul la serviciile publice s-a îmbunătățit. Cu toate acestea, Balcanii de Vest trebuie să depună în continuare eforturi importante pentru a îndeplini cerințele economice esențiale pentru aderarea la UE: să asigure economii de piață funcționale și să demonstreze capacitatea de a face față presiunii concurențiale și forțelor de piață din interiorul Uniunii Europene. În acest scop, este necesar să se reformeze sistemele lor de guvernare economică și să se pună în aplicare reforme economice structurale. Procesul programului de reformă economică (PRE) rămâne instrumentul-cheie prin intermediul căruia UE și Balcanii de Vest identifică împreună prioritățile în materie de reformă. Comisia oferă un sprijin semnificativ în acest scop. În vederea îndeplinirii obiectivelor prezentului plan, se va pune accentul pe dezvoltarea unui sector privat mai puternic și pe investițiile în capitalul uman.

Dezvoltarea unui **sector privat robust** este esențială pentru dezvoltarea socioeconomică și pentru integrarea regională, precum și pentru îmbunătățirea competitivității și crearea de locuri de muncă în regiune. Rolul întreprinderilor mici și mijlocii (IMM-uri) este deosebit important având în vedere faptul că acestea reprezintă 99 % din totalul întreprinderilor din Balcanii de Vest, generează aproximativ 65 % din valoarea adăugată totală a sectorului întreprinderilor și reprezintă 73 % din numărul total al persoanelor angajate în sectorul întreprinderilor²³. În acest context, ar trebui să se acorde o atenție specială sprijinirii întreprinderilor nou-înființate și IMM-urilor din **sectoarele strategice** identificate de țări, cum ar fi turismul și sectorul digital, în care au un avantaj comparativ sau un potențial specific datorită condițiilor lor istorice și naturale. Acest lucru va deschide calea către creșterea economică prin inovare și competitivitate sporită.

Pentru a debloca potențialul sectorului privat, UE ar trebui să majoreze finanțarea destinată întreprinderilor prin alocări substanțiale pentru garanții în cadrul Mecanismului de garantare pentru Balcanii de Vest și prin dublarea granturilor acordate în cadrul Instrumentului pentru dezvoltarea întreprinderilor și inovare în Balcanii de Vest, platforma aflată sub conducerea UE care face parte din Cadrul de investiții pentru Balcanii de Vest. UE va îmbunătăți accesul microîntreprinderilor și al întreprinderilor mici și mijlocii la finanțare și la capital de risc, inclusiv pentru a depăși dificultățile generate de pandemia de COVID-19.

Combinarea de granturi și garanții ar trebui să consolideze ecosisteme deschise, inovatoare și favorabile întreprinderilor în regiune, pe baza unei abordări de tip „elice triplă”. Aceasta va facilita identificarea, dezvoltarea și promovarea ideilor antreprenoriale inovatoare și va acorda sprijin IMM-urilor pentru a-și îmbunătăți capacitatea de adaptare la evoluția circumstanțelor socioeconomice și în materie de politici atunci când se confruntă cu o gamă largă de provocări:

²² COM(2016) 0179 final, Planul de acțiune al UE privind guvernarea electronică 2016-2020. Accelerarea transformării digitale a guvernării.

²³ Sursa: [Indicele politicii privind IMM-urile al OCDE: Balcanii de Vest și Turcia 2019](#).

- să îmbunătățească **standardele de calitate ale întreprinderilor** și disponibilitatea investițiilor orientate către export pentru ca sectorul privat al regiunii să beneficieze de o integrare a pieței și de schimburi comerciale sporite în cadrul regiunii și cu UE;
- să deblocheze **finanțări și activități de formare** diversificate și adecvate pentru **antreprenoriat** (microîntreprinderi, întreprinderi mici și mijlocii, întreprinderi sociale), cu scopul de a permite crearea și dezvoltarea întreprinderilor;
- să consolideze **competitivitatea IMM-urilor** prin investiții menite să sprijine întreprinderile nou-înființate și dezvoltarea întreprinderilor inovatoare, precum și programe menite să sprijine alfabetizarea financiară și digitală, digitalizarea întreprinderilor, incubatoarele și societățile de tehnologie financiară (*fintech*);
- să sprijine creșterea economiilor prin intermediul unor **strategii de specializare inteligentă**, care să se bazeze pe punctele forte și pe potențialul regiunii, precum și să consolideze cercetarea, inovarea și transferul de tehnologie;
- să faciliteze investițiile într-o producție agricolă durabilă și în cercetarea în domeniu pentru a sprijini o dezvoltare rurală echilibrată și pentru a consolida competitivitatea și viabilitatea **sectorului agroalimentar**;
- să încurajeze **creșterea verde și economia circulară**, prin sporirea investițiilor în tehnologiile verzi și prin reducerea costurilor de implementare a acestora în regiune. În acest scop, UE va utiliza, printre altele, platformele existente, cum ar fi Fondul pentru creștere verde și Programul regional pentru eficiență energetică.

Țările din regiune ar trebui, de asemenea, să aibă în continuare acces la programele UE, cum ar fi Orizont Europa, COSME și CEI, pentru a sprijini inovarea și dezvoltarea economică în perioada 2021-2027.

IX. Investiții în capitalul uman

Echitatea și incluziunea sunt importante pentru a se asigura faptul că beneficiile redresării și ale creșterii sunt accesibile tuturor și că nimeni nu este lăsat în urmă. O piață a muncii care funcționează bine și o forță de muncă bine pregătită și productivă sunt cruciale pentru o economie rezilientă. Comisia va consolida dialogul cu Balcanii de Vest pentru a încuraja punerea în aplicare în regiune a Pilonului european al drepturilor sociale²⁴. **UE urmărește să sprijine dezvoltarea capitalului uman prin sporirea finanțării acordate în cadrul IPA**, în special în ceea ce privește prioritățile în materie de reformă identificate în contextul procesului programului de reformă economică și în orientările comune în materie de politici în domeniile educației și competențelor, ocupării forței de muncă, protecției sociale și incluziunii. De asemenea, se va pune accentul pe tineret, sănătate, cultură și sport.

UE va sprijini o implicare mai amplă a societății civile și a sectorului privat prin încurajarea soluțiilor inovatoare care promovează antreprenoriatul social în vederea abordării provocărilor sociale. Se vor utiliza instrumente de finanțare pentru a atrage fonduri private care să vizeze nevoile sociale (finanțare de impact), în parteneriat strâns cu instituțiile financiare internaționale (IFI).

²⁴ În Comunicarea sa intitulată „O Europă socială puternică pentru tranziții juste”, Comisia Europeană și-a reafirmat intenția de a consolida dialogul cu Balcanii de Vest pentru a încuraja punerea în aplicare în regiune a Pilonului european al drepturilor sociale.

În **sectorul educației**, UE va sprijini în continuare elaborarea de politici și de reforme bazate pe date concrete pentru a aborda principalele probleme și priorități ale sistemului de învățământ în ceea ce privește guvernanta, finanțarea, calitatea, egalitatea și relevanța, punând accentul pe adaptarea sistemelor de învățământ la transformarea digitală și la economiile bazate pe cunoaștere. Se va acorda o atenție specială reformelor care promovează furnizarea adecvată de cunoștințe, aptitudini și competențe relevante pentru a remedia neconcordanța existentă dintre oferta de competențe și cererea de forță de muncă, inclusiv prin dezvoltarea învățării la locul de muncă în cadrul educației și formării profesionale.

Se va acorda în continuare sprijin prin intermediul programului Erasmus+, cu oportunități sporite în ceea ce privește mobilitatea academică și consolidarea capacităților, inclusiv în sectorul educației și formării profesionale. Prin intermediul actualizării Agendei pentru competențe în Europa, al Planului de acțiune pentru educația digitală și al spațiului european al educației, în contextul componentei internaționale a acestora, Balcanii de Vest se vor număra printre prioritățile UE. UE va coopera mai mult cu Balcanii de Vest în ceea ce privește punerea în aplicare a Cadrului de acțiune din 2018 pentru patrimoniul cultural și va încuraja participarea acestora la programul „Europa creativă”. Partenerii din regiune ar trebui să participe în continuare la alte programe ale UE, cum ar fi Erasmus+ și Corpul european de solidaritate, pentru a consolida schimburile reciproce și cooperarea în domeniile voluntariatului, formării și tineretului.

Îmbunătățirea **participării la piața muncii, cu precădere a tinerilor și a femeilor, a grupurilor dezavantajate și a minorităților, în special a romilor**²⁵, va constitui o prioritate și poate contribui puternic la creșterea economică. Satisfacerea nevoilor **populației tinere** constituie o prioritate specială, nu în ultimul rând având în vedere numărul mare de tineri care nu sunt încadrați profesional și nu urmează niciun program educațional sau de formare (NEET). **Intervențiile bazate pe exemplul Garanției pentru tineret a UE** sunt necesare mai mult ca oricând în perioadele de criză pentru ca tinerii să primească o ofertă de încadrare în muncă, de continuare a educației, de ucenicie sau de stagiu, propunând astfel tinerilor soluții și perspective și contribuind la combaterea exodului creierelor. De asemenea, se va acorda atenție consolidării capacităților partenerilor sociali și dezvoltării dialogului social și negocierii colective.

Investițiile trebuie, de asemenea, să fie efectuate într-un mod favorabil incluziunii, astfel încât de acestea să beneficieze categoriile cu rate ridicate ale sărăciei și șanse de angajare reduse, cum ar fi persoanele cu handicap. Aceste investiții trebuie să respecte obligațiile care decurg din Convenția Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu handicap.

Reformele sistemelor de **protecție socială și incluziune**, inclusiv a serviciilor de asistență socială, vor constitui o prioritate, având în vedere decalajul față de UE în ceea ce privește dezvoltarea umană. Se va acorda sprijin dezvoltării unor strategii de incluziune activă.

Reforma sistemelor de sănătate, îmbunătățirea asigurărilor de sănătate și reziliența sistemelor publice de sănătate vor beneficia, de asemenea, de sprijin în contextul învățămintelor desprinse în urma combaterii pandemiei de COVID-19. Este necesar să se diminueze costurile și să se asigure faptul că toți cetățenii au acces la un tratament mai bun. Trebuie să se consolideze cooperarea regională pentru a combate amenințările transfrontaliere

²⁵ În iulie 2019, prim-miniștrii din Balcanii de Vest au adoptat Declarația privind integrarea romilor în procesul de extindere a UE, angajându-se să îmbunătățească în mod concret situația romilor, inclusiv în ceea ce privește încadrarea în muncă. UE va continua să sprijine realizarea acestor obiectivele, inclusiv prin punerea în aplicare a Cadrului strategic al UE pentru egalitatea, incluziunea și participarea romilor.

la adresa securității sanitare. Prin urmare, se va acorda în continuare sprijin pentru a consolida pregătirea și reziliența sistemelor publice de sănătate din Balcanii de Vest.

Există o marjă de exploatare a oportunităților economice pe care le oferă **sectorul creativ și cultural și a contribuției acestuia la potențialul regiunii în domeniul turismului durabil**. UE va coopera mai mult cu Balcanii de Vest în ceea ce privește punerea în aplicare a **Cadrului de acțiune** din 2018 **pentru patrimoniul cultural**. Regiunea însăși ar trebui să intensifice cooperarea în materie de conservare și de promovare a patrimoniului cultural în cadrul unor strategii privind turismul durabil. Pentru a sprijini acest sector, UE va încuraja, de asemenea, integrarea industriilor culturale și creative din regiune în rețelele profesionale și în lanțurile valorice europene.

Punerea în aplicare a Agendei de inovare pentru Balcanii de Vest va contribui la consolidarea bazei de capital uman din regiune.

X. Integrarea economică regională și integrarea cu UE

Realizarea obiectivelor prezentului plan economic și de investiții vor fi în mare măsură facilitate de o cooperare regională consolidată în Balcanii de Vest, inclusiv de intensificarea eforturilor în direcția unei integrări economice regionale mai strânse.

Balcanii de Vest ar trebui să dezvolte o **piață regională comună** ca un prim pas către **integrarea mai strânsă a regiunii cu piața unică a UE**, încă înainte de aderarea acestora la Uniune. Acest lucru este esențial pentru ca **regiunea să poată profita de relația sa privilegiată cu UE**. Potrivit unui studiu al Băncii Mondiale²⁶, o astfel de **integrare consolidată a pieței Balcanilor de Vest ar putea duce la o creștere suplimentară a PIB-ului în regiune de 6,7 %**.

➤ O piață regională comună...

Astfel cum s-a subliniat în Comunicarea intitulată „*Sprijinirea Balcanilor de Vest pentru combaterea COVID-19 și redresarea post-pandemică*”²⁷, pandemia de COVID-19 a scos în evidență **nivelul ridicat de integrare a pieței și de interdependență între economiile UE și economiile Balcanilor de Vest**, precum și între acestea din urmă. Asigurarea unui flux liber al mărfurilor a reprezentat o preocupare-cheie pe tot parcursul crizei. În acest sens, Balcanii de Vest au instituit cu rapiditate și în mod eficient culoare verzi la punctele esențiale de trecere a frontierei. Organizațiile regionale incluzive - Consiliul de Cooperare Regională, Comunitatea Transporturilor și Spațiul Central European al Comerțului Liber (CEFTA) - au avut o contribuție esențială în ceea ce privește punerea în aplicare a acestui răspuns. Organizațiile menționate s-au coordonat în mod eficient cu toți partenerii din Balcanii de Vest, între ele și cu UE. În perioade dificile, această cooperare regională s-a dovedit a fi esențială.

În Declarația summitului de la Zagreb (6 mai 2020),²⁸ adoptată de UE și aprobată de cei șase parteneri din Balcanii de Vest, se menționa: „*UE va continua să sprijine o astfel de cooperare regională favorabilă incluziunii și îndeamnă liderii din Balcanii de Vest să exploateze pe deplin potențialul cooperării regionale pentru a facilita redresarea economică după criză. Acest lucru necesită un angajament ferm din partea întregii regiuni de a continua consolidarea integrării pieței economice regionale, pe baza normelor și standardelor UE, aducând astfel regiunea și întreprinderile din ea mai aproape de piața internă a UE.*”

²⁶ Raport economic periodic privind Balcanii de Vest, Banca Mondială, toamna 2019.

²⁷ COM(2020) 315 final.

²⁸ <https://www.consilium.europa.eu/media/43776/zagreb-declaration-ro-06052020.pdf>.

Dezvoltarea acestei dimensiuni, inclusiv prin intermediul Spațiului economic regional (REA), poate contribui la creșterea atractivității regiunii pentru investiții.”

Pentru a transpune în practică acest angajament, Balcanii de Vest trebuie să își asume **obiectivul de a construi o piață regională comună**, întemeiată pe normele UE. O astfel de abordare asigură integrarea atât în cadrul regiunii, cât și cu UE și este o etapă importantă pentru pregătirea în vederea aderării la UE. Această piață regională comună ar trebui să se bazeze pe realizările **spațiului economic regional (SER), care a fost o inițiativă de succes**: s-a convenit asupra unei agende de reformă a investițiilor regionale, s-a încurajat mobilitatea învățământului superior datorită recunoașterii calificărilor și s-au redus tarifele de roaming în regiune. Acesta a condus, de asemenea, la adoptarea unor acorduri ambițioase privind facilitarea comerțului cu mărfuri și liberalizarea comerțului cu servicii. Acesta va contribui la includerea regiunii pe harta investitorilor mondiali care urmăresc să se apropie de piețele UE și să își diversifice furnizorii.

Punerea în aplicare a **acordurilor sectoriale în acest cadru regional** va fi luată în considerare la evaluarea nivelului de pregătire a partenerilor din Balcanii de Vest pentru **participarea la piața unică a UE într-un anumit sector**: o integrare economică regională de succes va contribui la pregătirea terenului pentru o integrare economică mai aprofundată cu piața unică a UE.

UE invită guvernele din Balcanii de Vest să elaboreze o foaie de parcurs ambițioasă și favorabilă incluziunii pentru a construi această piață regională comună. Această foaie de parcurs ar trebui să pună accentul pe identificarea principalelor obiective în ceea ce privește cele patru libertăți (mărfuri, servicii, capital și persoane) și să identifice sectoarele economice adaptate exigențelor viitorului care sunt de interes comun, pentru care regiunea poate prezenta o propunere cu o valoare atractivă pentru piața mondială. UE ar trebui să încurajeze regiunea să dezvolte un cadru favorabil incluziunii care să funcționeze în mod corespunzător și care să permită o astfel de integrare economică regională aprofundată.

Construirea unei piețe regionale comune

În cadrul pregătirilor lor pentru spațiul economic regional aprofundat, Balcanii de Vest ar trebui să se axeze pe principalele obiective care vor da rezultate concrete în beneficiul întreprinderilor și al cetățenilor din regiune, cum ar fi:

■ conectarea economiilor

pe baza inițiativei privind culoarele verzi, asigurarea unor capacități operaționale complete, 24 de ore din 24, 7 zile din 7, la punctele esențiale de trecere a frontierei;

instituirea unui instrument de monitorizare (Galileo) a timpului de așteptare la trecerea frontierei la toate punctele de trecere a frontierei care fac parte din rețeaua „culoarelor verzi”;

semnarea și punerea în aplicare a unor acorduri bilaterale referitoare la punctele de trecere a frontierei în ceea ce privește transportul rutier și cel feroviar;

■ libera circulație a mărfurilor

recunoașterea reciprocă a certificatelor eliberate pentru fructe și legume și alte produse agricole;

libera circulație a mărfurilor industriale pe baza respectării cerințelor esențiale ale UE;

recunoașterea în regiune a operatorilor economici autorizați;

■ libera circulație a serviciilor

recunoașterea reciprocă a calificărilor profesionale;

recunoașterea reciprocă a licențelor într-un sector-pilot (turismul);

pachetul de liberalizare a comerțului (extinderea angajamentelor privind accesul pe piață și tratamentul național, inclusiv recunoașterea reciprocă a licențelor în mai multe sectoare, cum ar fi construcțiile, serviciile poștale sau transporturile);

■ libera circulație a capitalurilor

reducerea costurilor aferente plăților transfrontaliere regionale;

pregătirea pentru aderarea la zona unică de plăți în euro (SEPA);

■ Spațiul regional de investiții

încheierea de memorandumuri de înțelegere între agențiile de investiții pentru a combate reținerea investițiilor/a promova lanțurile valorice regionale esențiale;

adoptarea unor standarde regionale pentru mecanismul de examinare a investițiilor străine directe la nivel național;

atragera a cel puțin 100 de investitori în lanțurile valorice regionale promițătoare;

■ Spațiul regional de inovare

crearea unei inițiative regionale de transfer al cunoștințelor diasporei pentru a valorifica potențialul diasporei din regiune și pentru a încuraja circulația creierelor;

■ participarea Balcanilor de Vest la piața digitală a Spațiului european de cercetare

înstituirea unei piețe regionale de comerț electronic și conținuturi digitale prin adoptarea unor norme fundamentale armonizate și a principiului pieței interne, prin facilitarea vămii coletelor și prin eliminarea geoblocării;

adoptarea unei abordări coordonate la nivel regional, aliniate la acquis-ul UE, în materie de protecție a datelor cu caracter personal, confidențialitate, securitate cibernetică și alte drepturi;

încheierea unui acord regional privind recunoașterea serviciilor de încredere, inclusiv a semnăturii electronice;

înstituirea unui proces coordonat la nivel regional de armonizare a spectrului de frecvențe pentru primele benzi europene 5G, o abordare coordonată în cadrul procesului de asignare a frecvențelor radio 5G și al proiectelor-pilot regionale privind tehnologia 5G, inclusiv garanții împotriva riscurilor emergente, bazate pe setul de instrumente al UE privind securitatea;

■ mobilitatea cetățenilor

mobilitatea studenților;

mobilitatea persoanelor pe baza cărții de identitate;

mobilitatea cercetătorilor și a profesorilor;

■ lanțurile valorice europene

Turism: dezvoltarea și promovarea comună a unei oferte turistice la nivelul regiunii (pe baza unor standarde comune, a recunoașterii reciproce a licențelor etc.).

Autovehicule: îmbunătățirea lanțurilor valorice pentru a putea profita de noile tendințe

(mașini electrice, mașini autonome etc.), pe baza activelor și a materiilor prime regionale.

Un program pentru *economia verde și circulară*: crearea unor noi lanțuri valorice regionale pentru a profita de potențialul nevalorificat (utilizarea circulară a materiilor prime, colectarea și tratarea deșeurilor electronice, lanțurile valorice de energie din surse regenerabile etc.)

➤ ca un prim pas către integrarea mai strânsă a regiunii cu UE

Pentru toți partenerii din **Balcanii de Vest**, UE este cel mai important partener comercial, reprezentând **peste 69,4 % din totalul schimburilor comerciale ale regiunii** în 2019. În ceea ce privește investițiile străine directe (ISD), **întreprinderile din UE sunt de departe principalii investitori în regiune, reprezentând aproximativ 65,5 % din volumul total al ISD în regiune** în 2018.

În conformitate cu metodologia revizuită de extindere²⁹, dacă un guvern pune în aplicare prioritățile în materie de reformă convenite cu UE, acest fapt ar trebui să conducă la o integrare mai strânsă a respectivei țări cu Uniunea Europeană, la accelerarea ritmului integrării și la o încorporare treptată în diferitele politici ale UE, în piața UE și în programele UE în cadrul procesului de aderare.

Prin urmare, UE ar trebui să exploreze eventuale modalități care ar putea permite înregistrarea de progrese în ceea ce privește integrarea Balcanilor de Vest cu UE în perioada premergătoare aderării. Acționând astfel, va da un puternic semnal politic regiunii cu privire la faptul că viitorul acesteia este în UE și va da un impuls semnificativ performanței economice și investițiilor. Având în vedere marja importantă de intensificare a comerțului dintre UE și regiune, **se va acorda o atenție specială analizării și eliminării barierelor netarifare**, precum și înlăturării barierelor tehnice din calea comerțului, asigurând în același timp condiții de concurență echitabile.

Respectarea normelor și a standardelor UE este esențială pentru exporturile către aceasta. În plus, Balcanii de Vest ar trebui să adopte sau să se alinieze la măsurile luate recent de UE pentru a-și proteja securitatea și ordinea publică – cum ar fi mecanismul de examinare a ISD.

Integrarea mai strânsă a Balcanilor de Vest cu UE

Comisia va colabora cu partenerii săi din Balcanii de Vest pentru a accelera procesul de integrare în UE înainte de aderare în următoarele moduri:

- sprijinirea adoptării standardelor UE și modernizarea infrastructurii de calitate³⁰ în Balcanii de Vest, pentru ca aceștia să poată pune în aplicare acquis-ul UE privind **bunurile industriale și de consum**, ceea ce ar **facilita integrarea pe piața unică a UE**. În măsura posibilului, furnizarea soluțiilor informatice ale UE în vederea asigurării faptului că autoritățile de **supraveghere a pieței** din regiune pot comunica între ele și cu omologii lor din UE;
- facilitarea comerțului dintre UE și Balcanii de Vest prin intermediul **cooperării vamale** pentru a permite, atunci când este posibil, emiterea și transmiterea pe cale electronică a documentelor vamale, cum ar fi dovezile de origine; asigurarea coordonării în ceea ce privește fazele de planificare și de execuție ale investițiilor UE în infrastructurile utilizate la

²⁹ COM(2020) 57 - Consolidarea procesului de aderare – O perspectivă credibilă de aderare la UE pentru Balcanii de Vest.

³⁰ Acreditare, evaluarea conformității, supravegherea pieței, metrologie legală, standardizare.

frontiere în întreaga regiune;

- facilitarea **comerțului electronic**, inclusiv achiziționarea de bunuri și servicii online, reducerea costurilor aferente livrării transfrontaliere de colete, protecția drepturilor cumpărătorilor online și promovarea accesului transfrontalier la conținutul online din UE și din Balcanii de Vest; facilitarea adoptării **standardelor comune ale UE privind protecția datelor, securitatea cibernetică și serviciile de încredere**;

- sprijinirea disponibilității, în Balcanii de Vest, a **indicatorilor-cheie de performanță digitali**, în conformitate cu indicele european al economiei și societății digitale (DESI), cu cadrul indicatorilor digitali locali și regionali (LORDI) și cu fișele informative privind guvernarea electronică;

- sprijinirea punerii în aplicare a **programei naționale privind operatorii economici autorizați** și încurajarea operatorilor să adere la acestea, sprijinirea în continuare a CEFTA în ceea ce privește punerea în aplicare a recunoașterii reciproce regionale; promovarea recunoașterii reciproce a unor astfel de programe naționale, după caz; adoptarea unui set unic de reguli de origine preferențiale (PEM+) și sprijinirea participării întregii regiuni la Convenția privind un regim de tranzit comun;

- **facilitarea comerțului cu produse agricole** (inclusiv cu produse agricole prelucrate) în conformitate cu cerințele sanitare și fitosanitare ale UE, prin intermediul sistemului integrat al UE de gestionare a informațiilor pentru controalele oficiale; sprijinirea integrării în sistemele relevante ale UE (TRACES, RASFF, Europhyt, AAC) și cooperarea în ceea ce privește combaterea bolilor animalelor și a rezistenței la antimicrobiene;

- facilitarea **integrării lanțurilor valorice industriale durabile** între Balcanii de Vest și UE, în special prin sprijinirea producției durabile și a prelucrării durabile a materiilor prime, inclusiv a materiilor prime critice³¹, asigurând schimburi comerciale și investiții nenedaturate, în conformitate cu standardele sociale, de mediu și de transparență ale UE;

- asigurarea **asocierii depline la Orizont Europa** – programul ambițios de cercetare și inovare al Europei în valoare de 100 de miliarde EUR;

- încurajarea Balcanilor de Vest să se alinieze la inițiativele recente menite să **protejeze securitatea Europei și ordinea publică a acesteia** - cum ar fi instituirea unor mecanisme naționale de examinare a investițiilor pentru investițiile țărilor terțe, pe baza mecanismului UE;

- facilitarea **contactelor cu Consiliul European al Plăților** și sprijinirea regiunii în vederea participării la **zona unică de plăți în euro** (SEPA);³²

- sprijinirea administrațiilor din Balcanii de Vest în vederea furnizării de **servicii publice digitale de ultimă generație pentru întreprinderi și cetățeni**; promovarea participării acestora la programul ISA2³³; promovarea utilizării **standardelor deschise** dezvoltate de Mecanismul pentru interconectarea Europei (MIE)³⁴;

³¹ În conformitate cu Planul de acțiune privind materiile prime critice, COM(2020) 474 final.

³² În conformitate cu Strategia UE privind plățile de retail, COM(2020) 592 final.

³³ Programul UE privind soluțiile de interoperabilitate pentru administrațiile publice, întreprinderi și cetățeni.

³⁴ Acest program a finanțat o serie de infrastructuri de servicii digitale generice și reutilizabile, care oferă capacități de bază și pot fi reutilizate pentru a facilita furnizarea serviciilor publice digitale la nivel transfrontalier și intersectorial. În prezent există opt componente: infrastructura de experimentare a tehnologiilor pentru volume mari de date (*Big Data Test Infrastructure*), brokerul de contexte (*Context Broker*), arhivarea electronică (eArchiving), transmiterea electronică de date și documente (*eDelivery*), identitatea electronică (*eID*), facturarea electronică (*eInvoicing*), semnătura electronică (*eSignature*) și traducerea electronică (*eTranslation*).

- acordarea unui **sprijin specific organizațiilor regionale** pentru a impulsiona agenda de integrare economică regională, inclusiv **instituirea unei platforme la care să participe Comisia Europeană, Consiliul de Cooperare Regională și CEFTA**, în cadrul căreia să aibă loc dialogul privind piața regională și compatibilitatea acesteia cu normele UE.
